

GREGORČIČ MED ZNAMENITIMI SLOVENCMI

Janez Dolenc: *Simon Gregorčič*, Ljubljana, Partizanska knjiga 1989, 235 strani

Ob Prešernu, Župančiču in Kosovelu je med slovenskimi pesniki najbrž ravno Gregorčič doživel največ zanimanja med publicisti, esejisti in znanstveniki. O tem pričajo knjige A. Burgarja (1907), D. Střibrnja (1922) in – najpomembnejša – F. Koblarja (1962). Slednja je v bistvu monografija k zbranemu delu Simona Gregorčiča (v 4 knjigah), ki ga je tudi pripravil France Koblar. Za zbirko Znameniti Slovenci je nameraval napisati monografijo o Gregorčiču A. Slodnjak, a ga je smrt prehitela. Tako se je lotil nove predstavitve Gregorčiča Slodnjakov bivši študent in naš slavistični kolega Janez Dolenc.

V skladu z namenom zbirke, ki terja poljudno in nazorno obravnavo, je Dolenc dobro opravil svoje delo. Očrtal je pesnikov rod, poudaril Gregorčičevo povezanost z rodno pokrajino in prepleteno ustrezno orisal njegovo življenje in delo. Obravnavo vseskozi spremljajo odlomki iz Gregorčičevih pesmi, kar je obenem smotno in poživljajoče (ali koristno in prijetno).

Čeprav niti malo ne podpiram dogmatično-verskih Mahničevih nazorov, se mi zdi, da moramo vendarle Mahniča v nekem smislu »rehabilitirati«. In to ravno v liberalnem smislu, v smislu dopuščanja raznih mnenj. Mahnič – glede pogledov na umetnost pravi platonist – je imel seveda vso pravico misliti o Gregorčičevi(h) pesmi(h) po svoje. Pesimizem, panteizem, budizem in podobno lahko razbere v pesmi Človeka nikar navsezadnje kak drug bralec, npr. tudi jaz; razlika je seveda v tem, da se je to Mahniču zdelo grešno, napačno itd., meni (nam) pa povsem neproblematično in sprejemljivo, za estetsko vrednost pesmi pa sploh nepomembno.

Umetniški teksti pač dopuščajo različne razlage, nobena pa ne more biti edino zveličavna. Dolenc navaja v knjigi Koblarjevo, ki je ravno tako ena od mogočih. Celotno avtorjevo poznejša razlaga lastne pesmi ne more biti obvezna za druge bralce. Besedilo namreč zaživi svoje življenje in je na razpolago različnim razumevanjem, sodbam in obravnavam. Kolikor je gotovo bila Mahničeva ideološka kritika za Gregorčiča neprijetna, pa ga vendarle ni življenjsko ogražala (v inkvizicijskih in stalinističnih časih so bili za »nepravoverni« mnenja pisci kaznovani celo s smrtjo!).

Še drobnejša pripomba h Gregorčičevi pesmi Cesarju Frančišku Jožefu I. ob slovesni priliki njegovega prihoda v Gorico 4. aprila 1875 vedno zvesta Slovenija. Morda bi le bilo vredno zabeležiti dejstvo, da Koblar te pesmi (in še dveh tovrstnih cesarsko slavnih) ni uvrstil v Zbrano delo, izšle pa so v antologiji Slovenska muza pred prestolom (1989), ki jo je pripravil Marjan Dolgan (pri njem je naslov te pesmi nekoliko drugačen: Njegovemu apostolskemu veličanstvu presvetlemu... o slovesni priliki Njihovega...).

V poglavju In šel od sela bom do sela navede Dolenc izdaje Gregorčičevih pesmi do današnjih dni. Knjigo pa sklene avtor s poglavjem Še duh njegov živi med nami; tu gre predvsem za razgled po tem, kako zlasti na Primorskem še vedno skrbno gojijo Gregorčičevo izročilo. Še praktičen utrinek o Gregorčičevem izročilu v osnovnošolskih berilih. Pred kratkim sem v analizi teh beril odkril, da npr. v nobenem ni Gregorčičeve pesmi Soči!

Avtor monografije je do »svojega« pesnika razpoložen navdušeno in slavno, kar pa se mi zdi – kljub morebitni občasni nekritičnosti – bolje kot obratno (npr. Zadravčeva obravnava Gradnika v isti zbirki).

Andrijan Lah
Ljubljana